

AKADEEMILISE RAHVALUULE SELTSI KOGUMISKONVERENTS

ARS-i kogumiskonverents „Osalus + vaatlus + salvestus = ?” toimus 28. oktoobril 2010 Eesti Kirjandusmuuseumis. Seekordsel konverentsil olid tähelepanu all teabe edasikandumise ja talletamise traditsioonilised vormid: osalus ja kogemus, õppimine ja õpetamine.

Sille Kapper (TLÜ) jagas suviseid kogemusi 2010. aasta Viljandi pärimusmuusika festivalilt, mille teemaks oli tants. Päevikumärkmeid ja muljeid refereerides avanes pilt vahetutest tunnetest, mõtetest, kuuldust ja nähtust kontsertidel ning õpitubades, osutades nt improvisatsiooni osakaalule erinevates spontaansetes tantsusituatsioonides. Ettekannet rikastasid videonäited, mis illustreerisid erinevaid tantsimisviise ja spontaanse tantsu teket.

Juha-Matti Aronen (TÜ), pikaagegne ingeri tantsu vahendaja, vaatles tantsu kui kogumisobjekti, arhiivimaterjali ja rekonstruktsiooni, ingeri tantsutraditsioone ja nende uurimist. Samuti osutas J.-M. Aronen tõigale, et tants on hea vahend identiteedi loomiseks ka siis, kui keeleoskus on vähene. Esineja tutvustas ka kaheksa aastat tegutsenud Tartu ingerisoomlaste seltsi rühma Röntyskä tegevust, arutledes, kuidas rahvapärase tantsu taas elustamine rühmas on õnnestunud ja millised on olnud probleemid.

Eda Pomozi (Budapesti Loránd Eötvösi Ülikool ja TÜ) kõneles Budapesti Ülikooli Eesti mängutoast, mis on põnev pärimuspedagoogiline eksperiment. E. Pomozi vahendas oma kogemusi ja muljeid tudengite soovil 2006. aasta kevadtalvel alanud Eesti mängutoa nime kandnud üleülikoolilisest

vabaaineseminarist. Esineja on seitsme semestri jooksul tutvustanud ungari ja ka udmurdi üliõpilastele Eestit pärimuskultuuri kaudu: mängides jameisterdades, koos muinasjuttude, laulude ja muusikaga, olles ise nii õpetaja kui ka informandi rollis.

Helen Kõmmus (EKM ja Tampere Ülikool) vahendas oma ettekandes endale kui etnomusikoloogile ja rahvapilliharrastajale osaks saanud haruldast osalusvaatlust ungari viimase traditsioonilise torupillimängija Istvan Páli (1918) õpilasena. Õpilase rolli traditsioonilise pillimehe mängu- ja õpetamisstiili uurimisel tajus esineja loomuliku, tulemusrikka, nii õpilasele kui ka õpetajale huvipakkuvat kogemust. Tema eeliseks oli ka eesti torupilli mängimise oskus. H. Kõmmus näitas foto- ja videomaterjali vahendusel õppeprotsessi, kirjeldas välitöid, tõi näiteid eesti ja ungari torupilli ehituse ja toonitekitamise ning ka mängutehnika õpetamise erinevusest, tuginedes ennekõike I. Páli traditsioonilistele õpetusvõtetele.

Jaanika Hunt (EKM ja TLÜ) andis ülevaate septembris 2010 toimunud Tartu Ülikooli folkloristika osakonna korraldatud Kihnu välitööretkest. Vaatluse all oli kogumissituatsiooni korraldatus ja improviseeritus, intervjueeritava seotus või sidumatus kogumispiirkonnaga ning sellega kaasnevad eelised ja probleemid, kogumisel ette tulnud probleemistik salvestamiseks ja arhiveerimiseks loa küsimisel ning Kihnu tänapäev ja inimesed: elatusalad, argipäev, riietus, usund. Ettekannet illustreeris valik fotosid välitöödeelt.

Moon Meier (EKM ja TÜ) jätkas eelkõneleja alustatud teemat, keskendudes Virve Kõstri ja Raina Kiviselja jutu- ja lauluõhtule, mis oli spetsiaalselt kogujate jaoks korraldatud. M. Meier tõi esile kuulnud uskumus- ja kogemustlood, jutustamislaadi ning lugude kaudu kajastuva vaprate naiste maailma. Ta osutas samuti, et Kihnu on mandriinimesele vaimses ja füüsilises tähenduses eksootiline piirima, kus elatakse ja ollakse isemoodi.

Ave Tupits (EKM) tutvustas sügisel 2010 Eesti Kultuurkapitali toel alanud ERA teatripärimuse kogumise projekti, millest kogumispraktika raames võtsid osa ka rahvaluule ja etnoloogia magistrandid ning vabatahtlikud tudengid. Ettekandes toodi välja esialgsed kogumistulemused ja muljed, kõne all oli ka kogujaetika. Samuti võis slaidiesitlusest lugeda mõningaid näiteid senikogutud materjalist, sh peale teatrifolkloori ka muud.

Kristel Kivari (TÜ) andis ülevaate doktoriõppe raames tehtud tänapäeva rahvausundi teemalistest välitöödest Kirna mõisas. Juttu tuli *new age*'i ideoloogiast, tervenemistest, sealsete patsientide kogemustest, sensitiiv Helle Annikost, samuti uurimistöökäsitluse materjali kogumisega kaasnenud mõtetest ning probleemidest.

Kadri Viires (EKA) selgitas Slovakkia ungarlaste juurde korraldatud

kogumisretke näitel seda, mis kunstnikke välitöödel huvitab ja kuidas nad oma eesmärgile jõuavad. Esineja meenutas ka varasemaid EKA kogumisretki, nende põhimõtteid ja oodatavaid praktilisi lõpptulemusi. Ettekandes toodi pildimaterjali taustal välja tänapäeva Slovakkia ungarlaste igapäevaelu ja rahvusvähemusena elamise probleemid.

Mare Kõiva ja Andres Kuperjanovi (EKM) ettekanne tutvustas talvemaske ja nendega seotud probleeme 2010. aasta Perniku rahvusvahelise Surva maskeerimisfestivali näitel. Arhailiseks Balkanimaade kalendrikombestiku osaks peetav maskeerimine (jõuludest lihavõteteni) on olnud lamba- ja kitsenahkades, rikkalike maskidega ning suuri vaskkelli helistavate noorte meeste tavand. 1960. aastatel tekkis Pernikus maskeerimisfestival, Bulgaaria keskne rahvuslik linnapidustus. Urbaniseerunud keskkonnas liitis kalendritavandi liberaliseerimine eri vanusest, soost ja rahvusest isikuid, lisandusid uued nähtused: arhailisele tavandile lisaks maskeerutakse tänapäeval erinevateks rahvusteks ja ametimeesteks (preester, doktor, politseinik/sõjaväeülem; neegrid jt). Välitööd olid seotud Eesti Kultuurkapitali toetatava Eesti-Bulgaaria koostööprojektiga.

AVE TUPITS